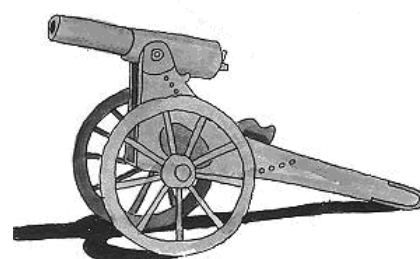
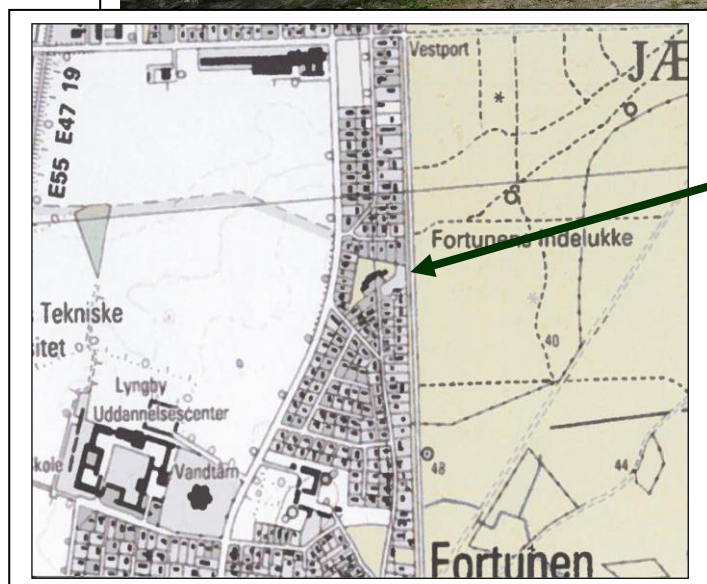

FORTUNFORTET

Et fortidsminde

Om Københavns Befæstning

Igennem Danmarks historie har jordvolde, træpalisader m.v. været anvendt som lokale forsvarsværker mod indtrængende fremmede. I takt med at våben- og angrebssystemernes udvikling blev fæstningsanlæg og sammenhængende voldsystemer en vigtig bestanddel af alle større byer og trafikknudepunkters indretning.

Et eksempel herpå er etablering af det omfattende vold- og befæstnings-system i årene fra 1600 til 1860 omkring det vi i dag kalder Middelalderbyen i København. Formålet var at gøre København til en sikker by og dermed styrke byens position som handelsby og monarkiets hovedstad.

Denne gamle såkaldte bastionære fæstning viste sig imidlertid at være helt utilstrækkelig under englændernes terrorbombardement af København i 1807. I 1864 led Danmark som bekendt et trist nederlag til Tyskland og vi mistede vores selvverd og to femtedele af riget.

På baggrund af nederlaget i 1864 og med udgangspunkt i erfaringerne fra Slaget på Reden i 1801 samt bombardementet af København i 1807 blev det besluttet at rekonstruere Københavns befæstning således, at hovedstaden kunne forsvares under moderne krig.

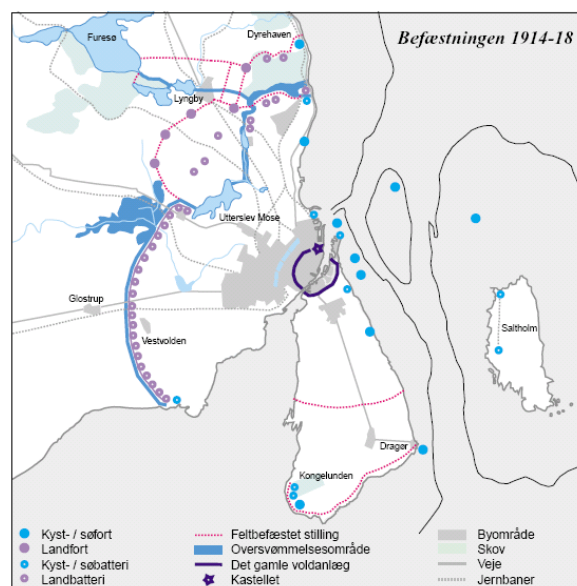
Opførelsen af Københavns nyere Befæstning, som det nye anlæg normalt betegnes, påbegyndtes i 1886 og stod først fuldt færdigt ved slutningen af 1. verdenskrig.

Dette, også i europæisk målestok, store Sø- og Landforsvarsanlæg kom til at bestå af seks søforter, fire kystforter, et søbatteri og seks kystbatterier samt fem landforter, ni landbatterier, to sammenhængende encienter og to oversvømmelsesområder. Tilsammen udgjorde disse anlæg et samlet forsvarsværk, der omsluttede hele København.

Landbefæstningen med forter og batterier strakte sig fra Avedøre, op langs Vestvolden, over Gladsaxe, Bagsværd,

Lyngby og videre over Dyrehaven til Taarbæk.

Søbefæstningen sluttede ringen om København fra Avedøre, op gennem Øresund til Taarbæk.

Kort fra pjecen; Københavns nyere Befæstning 1858-1920, udgivet 2003 af Københavns Amt.

Som yderligere sikring af landforsvaret etablerede man gennem et omfattende kanal- og dæmningsarbejde mulighed for at oversvømme Ermelundsområdet fra Lyngby til Øresund. Til forsvar af oversvømmelsesområdet blev der anlagt små artillerienheder langs kanterne af vådområderne. Oversvømmelsen skulle etableres ved at sænke Furesøens vandspejl med ca. 1,25 m svarende til ca. 11,4 millioner m³ vand. Vandet skulle via Mølleåen samt en 3 km lang gravet kanal, "Fæstningskanalen" ledes fra Frederiksdal til Ermelunden og videre til oversvømmelsesområdet.

I 1909 vedtog Folketinget, at Landbefæstningen skulle nedlægges i 1922, men nedlæggelsen blev i 1919 fremskyndet til at skulle ske inden 1. april 1920. Herefter blev de fleste anlæg desarmet og solgt. Enkelte anlæg blev efterfølgende tildækket med jord.

Københavns nyere Befæstning var under første verdenskrig bemanded med en sikringsstyrke på ca. 70.000 mand.

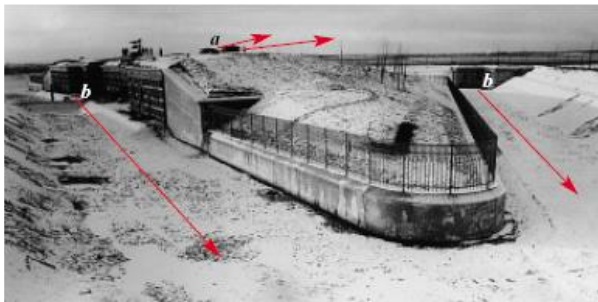
Befæstningsanlæggene indgår nu som rekreative områder og udflugtsmål.

Om Fortunfortet

Fortunfortet blev opført i årene 1892-93 og indgår som en del af Københavns nyere Befæstning. Fortet er det mindste af landforterne og blev placeret som det sidste i fortrækken mod Øresund. Fortet blev indviet ved kommandohejsning den 20. december 1892. Den samlede anlægssum udgjorde ca. 550.000 kr., hvoraf udgiften til skyts og panserforsvindingstårne udgjorde ca. 245.000 kr.

Fortunfortet er udformet som en trekant omgivet af tørre grave, men i modsætning til de øvrige landforter, som er bygget i 2 etager, er Fortunfortet kun bygget i 1½ etage.

Fortet er strategisk godt placeret, nedgravet og godt beskyttet i en bakke. De tørre grave på fortets tre sider kunne beskydes, dels fra strubekasernen ved fortets indgangsside, dels fra den såkaldte saillantkaponiere (skytsbunker) i fortets spids, der i dag ligger under en af villaerne på Boveskovvej.

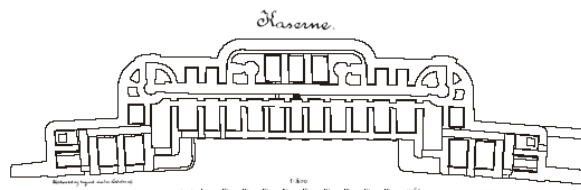
Dannebrog vejer fra toppen af Fortunfortet ved kommandohejsningen d. 20. december 1892. De runde kugler øverst på fortet (a) er to af de fire panserforsvindingstårne, der hver rummede en 75mm kanon. Fortet er omgivet af en bred tørgrav, der kunne beskydes med kanoner og maskingeværer fra 3 kaponierer (b). Foto: Tøjhusmuseet.

Bestykningen for at kunne holde de tørre "voldgrave" under ild, bestod af fire 75 mm hurtigskydende kanoner og 12 rekylgeværer.

Bestykningen på fortets dæk bestod af fire 75 mm hurtigskydende kanoner i hver sit panserforsvindingstårn. I det enkelte tårn dannede panserkuppel, tårnvæg og affutage en helhed, der ved en kontravægt kunne hæves og sænkes efter behov. Tårnene kunne drejes rundt og også virke som observationsstationer gennem store skydeskår.

I forbindelse med første verdenskrig blev fortet yderligere styrket, idet der blev anlagt kanonstillinger på Dyrehavegaardsvej og Ved Fortunen, ligesom der på markerne mod vest blev der anlagt en forstærket feltbefæstning; Baunehøjstillingen også kaldet Lundtoftestillingen. Øst for fortet, på tværs af Dyrehaven mellem Fortunfortet og Øresund, blev der anlagt yderligere en forstærket feltbefæstet stilling, kaldet Dyrehavestillingen.

Fortets krigsbesætning var på ca. 110 artillerister, og fortet havde naturligvis egen vandforsyning, fødevarerdepot og eget køkken. Rummene blev opvarmet af kakkelovne tilsluttet de 8 skorstene, som i dag forsat kan ses på fortets top.

Oversigtsplan for Fortunfortet (kasernen). Rigsarkivet.

I forbindelse med klargøring af fortet til krig i 1914, blev der etableret et såkaldt "forhug" ved at rydde godt 45 hektar skov i Fortunens Indelukke, således af fortet fik frit udsyn og uhindret kunne beskyde den østlige del af Eremitagesletten.

Nordøst for Fortunfortet ses forhugget i Fortunens Indelukke. Luftfotomosaik ca. 1926. Foto: Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv.

Fortet blev nedlagt i 1920 sammen med størstedelen af Landbefæstningen og solgt i 1923. Fortet har siden da haft forskellige ejere, inden ejerskabet i

1958 overgik til Lyngby-Taarbæk kommune.

De ydre dele af fortets voldanlæg langs Fortunfortvej, Hjortekærvej og Boveskovvej, blev udstykket og har siden starten af 1930'erne været bebygget. Det lille hus ved indgangen til Dyrehaven, som i dag benyttes af spejderne, var fortets kontrol- og vagtstue.

Renovering af Fortunfortet

I årene 2002-2006 har Lyngby-Taarbæk kommune og Københavns Amt efter tilladelse fra den daværende Kulturarvstyrelse gennemført flere renoveringsarbejder på Fortunfortet:

- Rydning og beskæring af beplantningen på fortlegemet.
- Udbedring af kasematbygningens tag og tagrender
- Frilægning af de to diamantgrave på hver side af hovedporten til kasematbygningen.
- Afgravning af jordrampe og retabletering af strubegraven foran kasematbygningen

Med henblik på at klarlægge og prioritere fortets fremtidige renovering, har Rambøll i 2011 for kommunen udarbejdet en tilstandsrapport og renoveringsplan for fortet, og i 2014 har COWI for kommunen udarbejdet en foranalyse vedr. grundsikringsarbejder på fortet.

"Fortunfortets Venner" har i partnerskab med Lyngby-Taarbæk kommune og på baggrund af rapporter fra Rambøll og COWI, udarbejdet et grundsikrings- og renoveringsprojekt for fortet til brug for ansøgninger til fonde. Samtlige arbejder i projektet er i 2017 blevet forhåndsgodkendt af Slots- og Kulturstyrelsen, der tillige har anbefalet projektet som støtteværdigt.

Kommunen har i 2016 udført en renovering af tagrende og gesims på Fortunfortet og i 2017 har kommunen udført en renovering af facaden omkring hovedporten til fortet.

I juni 2018 har partnerskabet opsat fornavn, opførelsesår, våbenskjold og

kongekrone på den nyrenoverede facade over hovedporten til Fortunfortet.

I september 2020 har Aage og Johanne Louis-Hansens Fond bevilget 4,7 mio. kr. til støbning af et nyt vandtæt betontag samt kalkning af mindst 100 m² rum inde i fortet. Lyngby-Taarbæk kommune har tillige bevilget 1,25 mio. kr. til Fortunfortet, som blandt andet skal anvendes til renovering af fortets ventilationskanaler.

Planlægningen af alle disse arbejder er med COWI som rådgiver i fuld gang. Slots- og Kulturstyrelsen har i december 2021 godkendt de planlagte arbejder og et detailprojekt til udbuddet af arbejderne er under udarbejdelse.

"Fortunfortets Venner" blev stiftet i 2007 og har blandt andet til formål at:

- arbejde for og støtte renovering af Fortunfortets bygninger og voldanlæg, herunder hjælpe med at ansøge om midler fra fonde.
- udvikle Fortunfortet således, at det kan fungere som et lokalt kulturcenter og uddannelsesmæssigt aktiv for kommunen.
- deltage i planlægning og afvikling af Befæstningsdagen og lignende almennyttige arrangementer.
- udbrede kendskabet til de nu skjulte forsvarsværker på Nordfronten: Dyrehavestillingen og Taarbækfort.
- etablere og vedligeholde hjemmesiden www.fortunfortet.dk.

Bliv medlem eller hør mere om "Fortunfortets Venner" ved henvendelse til:

Ole Bruun Nielsen: 40405010
Nete Munk Nielsen: 25133575
E-mail: fortunfortetsvenner@outlook.dk

Læs mere om Fortunfortets historie, Københavns nyere Befæstning og "Fortunfortets Venner" på:
www.fortunfortet.dk

